

Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση

Τόμ. 9, Αρ. 6B (2017)

Ο Σχεδιασμός της Μάθησης

Τόμος 6, Μέρος Β

Πρακτικά

9^ο Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή
& εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση

Αθήνα, 23 – 26 Νοεμβρίου 2017

Ο Σχεδιασμός της Μάθησης

Επιμέλεια
Αντώνης Λιοναράκης
Σύλβη Ιωακειμίδου
Μαρία Νιάρη
Γκέλη Μανούσου
Τόνια Χαρτοφύλακα
Σοφία Παπαδημητρίου
Άννα Αποστολίδου

ISBN 978-618-5335-01-4
ISBN SET 978-618-82258-5-5

Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
Ελληνικό Δίκτυο Ανοικτής & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης

Συμπληρωματική εξ αποστάσεως σχολική
εκπαίδευση. Η περίπτωση του e-twinning στο
Νηπιαγωγείο.

ANNA ΠΑΛΑΙΟΔΗΜΟΥ

doi: [10.12681/icodl.1373](https://doi.org/10.12681/icodl.1373)

Συμπληρωματική εξ αποστάσεως σχολική εκπαίδευση. Η περίπτωση του e-twinning στο Νηπιαγωγείο.

Complementary school distance education. The case of e-twinning in Kindergarten.

Άννα Παλαιοδήμου
Εκπαιδευτικός
Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
annapaleodimou@sch.gr

Abstract

Students and teachers have the opportunity to develop national, local and international collaborations through distance learning on a common subject. Distance education can play an important complementary role in preschool education in the framework of new methodologies and models proposed in the literature. In particular, in this study we present the design, the implementation and the results of an e-twinning project for the case of pre-school students. The subject of cognitive processing was to get the students acquainted with their feelings and to develop skills around them. The results from the implementation of the project certify enhance interaction and focused collaborative communication as elements that enhance and promote collaborative learning in distance synchronous collaborative environment in preschool education.

Keywords: *Complementary school distance education, e – twinning, collaborative learning, kindergarten*

Περίληψη

Μαθητές και εκπαιδευτικοί έχουν την ευκαιρία να αναπτύξουν εθνικές, τοπικές και διεθνείς συνεργασίες μέσω της σχολικής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης πάνω σε ένα κοινό θέμα. Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην προσχολική εκπαίδευση μπορεί να παίξει ένα σημαντικό συμπληρωματικό ρόλο στο πλαίσιο νέων μεθοδολογιών και μοντέλων που προτείνονται στη διεθνή βιβλιογραφία. Ειδικότερα, στην εργασία παρουσιάζουμε το σχεδιασμό, την υλοποίηση και τα αποτελέσματα ενός προγράμματος e-twinning για την περίπτωση των μαθητών προσχολικής ηλικίας. Αντικείμενο προς γνωστική επεξεργασία ήταν να γνωρίσουν οι μαθητές τα συναισθήματά τους και να αναπτύξουν δεξιότητες γύρω από αυτά. Τα αποτελέσματα από την υλοποίηση του έργου πιστοποιούν την ενίσχυση της αλληλεπίδρασης και της εστιασμένης συνεργατικής επικοινωνίας ως στοιχείων που ενισχύουν και προάγουν τη μάθηση σε εξ αποστάσεως συνεργατικό περιβάλλον στην προσχολική εκπαίδευση.

Λέξεις-κλειδιά: *εξ αποστάσεως σχολική εκπαίδευση, e -twinning, συνεργατική μάθηση, νηπιαγωγείο*

Συμπληρωματική Σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση

Ο όρος «εξ αποστάσεως σχολική εκπαίδευση» αναφέρεται σε κάθε οργανωμένη εκπαιδευτική διαδικασία που παρέχεται από απόσταση τόσο στην πρωτοβάθμια όσο και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Καλύπτει τις σύγχρονες ανάγκες των μαθητών και βρίσκεται σε αρμονία με τις προκλήσεις της σύγχρονης εποχής και της κοινωνίας της γνώσης. Η εξ αποστάσεως σχολική εκπαίδευση διακρίνεται σε αυτοδύναμη και συμπληρωματική. Η αυτοδύναμη αναπτύσσεται ανεξάρτητα από τη συμβατική σχολική εκπαίδευση και η συμπληρωματική λειτουργεί παράλληλα προς την συμβατική εκπαίδευση.(Βασάλα, 2005). Οι συμμετέχοντες στη συμπληρωματική σχολική ΕξΑΕ είναι μαθητές του συμβατικού σχολείου ενώ ταυτόχρονα παρακολουθούν από απόσταση κάποια μαθήματα που είτε προσφέρονται στο σχολείο τους είτε δεν περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα σπουδών.

Οι πρώτες δράσεις συμπληρωματικής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης εμφανίστηκαν στον ελληνικό χώρο στις αρχές της δεκαετίας του '90 ενώ μια δεκαετία αργότερα το 2000 υλοποιήθηκε το πρόγραμμα «ΣΧΕΔΙΑ» το οποίο είχε ως στόχο την εισαγωγή της πληροφορικής σε δημοτικά σχολεία αποκρουσμένων νησιών της χώρας. Λίγα χρόνια αργότερα, το 2005, άρχισε εφαρμόστηκε η δράση e-twinning (www.e-twinning.net). Αποτελεί μια σημαντική προσπάθεια εξ αποστάσεως και συμπληρωματικής σχολικής εκπαίδευσης, η οποία προάγει τη σχολική συνεργασία και παρέχει εργαλεία, υπηρεσίες και υποστήριξη ώστε να διαμορφωθούν συνεργασίες ανάμεσα στις σχολικές μονάδες πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Το European Schoolnet έχει την εποπτεία της κεντρικής υπηρεσίας Στήριξης του «eTwinning» που παίζει καθοριστικό ρόλο στην πραγματοποίηση δράσεων για μαθητές και εκπαιδευτικούς σε όλη την Ευρώπη. Μαθητές και εκπαιδευτικοί επικοινωνούν, συνεργάζονται, σχεδιάζουν, ανταλλάσσουν ιδέες και αποτελούν μέλη μιας μεγάλης κοινότητας μάθησης (Αναστασιάδης, 2014).

Η περίπτωση του έργου «Painting Feelings».

Ταυτότητα έργου:

Το έργο είχε επτάμηνη διάρκεια κατά το σχολικό έτος 2016-2017. Η συνεργασία αφορούσε έξι σχολεία από την Ελλάδα και δύο σχολεία από το εξωτερικό Λιθουανία και Ρουμανία. Το πρόγραμμα υλοποιήθηκε σε τάξεις νηπιαγωγείων και συμμετείχαν συνολικά 80 παιδιά.

Στόχοι έργου:

Οι στόχοι του έργου τέθηκαν από τους εκπαιδευτικούς κατόπιν επικοινωνίας και συνεργασίας ως εξής:

Ανάπτυξη της συνεργασίας σχολείων μαθητών και εκπαιδευτικών με την εφαρμογή της συνεργατικής μάθησης

Αξιοποίηση από τους μαθητές της αρχής «μαθαίνω πώς να μαθαίνω»

Κοινωνική, συναισθηματική και πολιτισμική ανάπτυξη των μαθητών

Προσαρμογή της διδακτικής πράξης στις ιδιαίτερες ανάγκες των μαθητών με την προώθηση της συμμετοχής των μαθητών και την παραγωγή κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού.

Μεθοδολογικό πλαίσιο – Περιγραφή έργου

Καθορισμός θέματος και αναζήτηση συνεργατών

Το θέμα επιλέχτηκε από τον εκπαιδευτικό που είχε την ιδέα για την ίδρυση και υλοποίηση του έργου αυτού. Το γνωστικό αντικείμενο ήταν σε απόλυτη αρμονία με σχετικό πρόγραμμα Αγωγής Υγείας που ήδη εφαρμοζόταν στα σχολεία του ιδρυτή

εκπαιδευτικού. Στη συνέχεια μέσω της πλατφόρμας e-twinning έγινε ανοιχτή πρόσκληση και σε άλλους εκπαιδευτικούς που υλοποιούσαν στο σχολείο τους ανάλογο ολοκληρωμένο πρόγραμμα Αγωγής Υγείας. Οι ενδιαφερόμενοι εκπαιδευτικοί δήλωσαν συμμετοχή στο έργο. Έπειτα, έγινε ίδρυση του έργου μεταξύ της Ελλάδας και της Ρουμανίας και ακολούθησε η έγκρισή του από την Εθνική Υπηρεσία.

Η σημασία της συναισθηματικής αγωγής στο νηπιαγωγείο

Με τον όρο συναισθήματα νοείται η ραγδαία μεταβολή στους γνωστικούς μηχανισμούς, στους μηχανισμούς του σώματος και στους μηχανισμούς της δράσης. Οι μεταβολές αυτές χαρακτηρίζονται σαν αντίδραση σε ένα ερέθισμα. Τα παιδιά της νηπιακής ηλικίας βιώνουν πολλά και διαφορετικά συναισθήματα, όπως χαρά, λύπη, θυμό, φόβο, περηφάνια, ζήλια, ενδιαφέρον, έκπληξη, θυμό, κ.α. Συνεπώς η εμφάνιση και διαχείριση των συναισθημάτων στα παιδιά ακολουθεί μια διαδικασία σταδιακής ανάπτυξης. Τα βρέφη παρουσιάζουν μειωμένη ικανότητα διαχείρισης των συναισθημάτων τους, αντίθετα τα παιδιά στην ηλικία των 4-6 χρονών βιώνουν πιο ήπιες συναισθηματικές μεταβολές και χρειάζονται μια σειρά από στρατηγικές οι οποίες θα τους επιτρέψουν να εκφράζουν και να διαχειρίζονται μόνο τους τα συναισθήματα τους (Κουρμούση & Κούτρας, 2011).

Το σχολικό περιβάλλον, στη συγκεκριμένη περίπτωση το νηπιαγωγείο, οφείλει να καλλιεργήσει στα μικρά παιδιά μέσω της συναισθηματικής μάθησης δεξιότητες, όπως η αναγνώριση και διαχείριση συναισθημάτων, οι διαπροσωπικές σχέσεις και η λήψη αποφάσεων. Η συναισθηματική λοιπόν ανάπτυξη των παιδιών προσχολικής ηλικίας αναφέρεται στην ικανότητα των παιδιών να αναγνωρίζουν και να εκφράζουν τα συναισθήματά τους με κοινωνικά αποδεκτούς τρόπους, να συνάπτουν στενές και ασφαλείς σχέσεις με τους συνομηλίκους τους και τους ενήλικες αλλά και να μαθαίνουν στο πλαίσιο της οικογένειας, της κοινωνίας και του πολιτισμού. Καθώς τα παιδιά αναπτύσσουν τις συναισθηματικές δεξιότητες αποκτούν εμπιστοσύνη στον εαυτό τους και ικανότητες που απαιτούνται για την επίλυση προβλημάτων και την οικοδόμηση σχέσεων (Darling-Churchill & Lipman, 2016). Αντιστρόφως, η δυσλειτουργία στον κοινωνικό και συναισθηματικό τομέα μπορεί να εμποδίσει την ικανότητα των παιδιών να ενταχτούν στο οικογενειακό και σχολικό περιβάλλον. Τα συναισθηματικά προβλήματα ή τα προβλήματα συμπεριφοράς στα μικρά παιδιά συνδέονται με προβλήματα υγείας και συμπεριφοράς στην εφηβεία, συμπεριλαμβανομένης της εγκατάλειψης του σχολείου και της παραβατικότητας των ανηλίκων (Brauner & Stephens, 2006). Τέλος, ορισμένα κοινωνικά και συναισθηματικά προβλήματα, όπως το άγχος και η κατάθλιψη, προβλέπουν επίσης αρνητικά τα μεταγενέστερα ακαδημαϊκά επιτεύγματα. Οι κοινωνικές και συναισθηματικές ικανότητες αναγνωρίζονται ολοένα και περισσότερο ως κρίσιμες για την επιτυχία των παιδιών, τόσο στο σχολείο όσο και σε άλλα περιβάλλοντα, και σε μεταγενέστερες φάσεις της ζωής στην ενηλικίωση (Darling-Churchill & Lipman, 2016).

Καθορισμός Διδακτικών στόχων:

Οι διδακτικοί στόχοι του έργου καθορίστηκαν από τους συνεργαζόμενους εκπαιδευτικούς έτσι ώστε τα νήπια:

Να αναγνωρίζουν τα συναισθήματά τους ερμηνεύοντας τα ως φυσικό επακόλουθο

Να αναγνωρίζουν τα συναισθήματα των άλλων ερμηνεύοντας τα ως φυσικό επακόλουθο

Να διαχειρίζονται τα συναισθήματά τους

Να καλλιεργήσουν την ενσυναίσθησή τους
Να εφαρμόζουν τεχνικές χαλάρωσης
Να συνειδητοποιήσουν ότι όλοι οι άνθρωποι είναι διαφορετικοί και μοναδικοί
Να καταλάβουν ότι όλοι οι άνθρωποι έχουν συναισθήματα
Να αναγνωρίζουν ότι κάθε άνθρωπος έχει συναισθήματα
Να αναγνωρίζουν ότι κάθε άνθρωπος έχει διαφορετικό συναίσθημα για το ίδιο θέμα
Να μάθουν ότι όλα τα συναισθήματα είναι φυσιολογικό να τα έχουν

Καθορισμός διαθεματικής προσέγγισης

Το έργο προετοιμάστηκε έτσι ώστε να καλύπτει όλα τις θεματικές περιοχές (γλώσσα, μαθηματικά, τέχνες, κλπ.) του προγράμματος σπουδών που προβλέπεται για το Νηπιαγωγείο, ενώ παράλληλα ενσωματώθηκε στη διδακτέα ύλη.

Συνεργατική μάθηση

Το έργο στηρίχτηκε στις αρχές της συνεργατικής μάθησης καθώς χωρίς τη συνεργασία δε θα μπορούσε να προχωρήσει και να φτάσει στην επιτυχημένη ολοκλήρωσή του. Η σχέση μεταξύ των μαθητών ήταν ισοδύναμη, βοηθητική και αλληλο - υποστηρικτική. Η εμπλοκή τους ήταν ενεργός διότι τα παιδιά μάθαιναν καλύτερα όταν εργάζονταν μαζί σε εργασίες οι οποίες είχαν νόημα γι' αυτά. Στη συμμετοχική μάθηση λειτουργούσε το σύνολο των στοιχείων της προσωπικότητας του μαθητή μέσα από ξεχωριστή διαδικασία. Ο διάλογος, η συζήτηση και η επίλυση προβλημάτων ήταν στοιχεία τα οποία καλλιεργήθηκαν και προήχθησαν στη συνεργατική μάθηση. Ο μαθητής καθίστατο υπεύθυνος για τη μάθηση ενώ συμμετείχε στην επιλογή και τη σχεδίαση του εκπαιδευτικού υλικού. Παράλληλα εμπλεκόταν σε μια διαδικασία ανακάλυψης της γνώσης. Επιπλέον οι μαθητές, στο πλαίσιο της συνεργατικής μάθησης, έθεταν στόχους, αποκτούσαν ωριμότητα και αντιμετώπιζαν τους εαυτούς τους και τους άλλους διαφορετικά (Κορδάκη, 2000).

Η συνεργατική μάθηση προσέφερε μια ευχάριστη μαθησιακή κατάσταση για όλους τους μαθητές. Ο ανταγωνισμός μετατρέποταν σε φιλία, το πνεύμα συνεργασίας και η συμμετοχή όλων ενισχυόταν. Όλοι οι μαθητές ήταν ταυτόχρονα το ίδιο προσεκτικοί αλλά και δημιουργικοί. Τα παιδιά εργάζονταν και συνεργάζονταν για να βελτιώσουν τόσο τις δικές τους δεξιότητες αλλά και εκείνες των άλλων μελών της ομάδας. Κάθε μέλος της ομάδας ήταν το ίδιο ενεργό όσο και τα υπόλοιπα (Laguador, 2014). Τα μέλη της ομάδας πολύ συχνά αλληλεπιδρούσαν μεταξύ τους, αντάλλασσαν ιδέες, ανατροφοδοτούσαν το ένα το άλλο και αμφισβητούσαν τη συλλογιστική που εφάρμοζαν έως εκείνο το σημείο. Αυτό ίσως ήταν και το «κλειδί» για να επιτευχθούν οι στόχοι της ομάδας (Li & Lam, 2013).

Επιπρόσθετα, ο ρόλος του δασκάλου ήταν πάντοτε καθοδηγητικός, εμπνευστικός και ενθαρρυντικός σε όλη τη μαθησιακή πορεία του μαθητή. Αντιλαμβάνονταν τις ανάγκες των μαθητών του και συμμετείχε με επιδεξιότητα εξυπηρετώντας τη διαπροσωπική επικοινωνία μεταξύ των μαθητών στη συνεργατική μάθηση. Στο σημείο αυτό αξίζει να τονιστεί ότι και το εκπαιδευτικό υλικό άνηκε στα ενδιαφέροντα των μαθητών ενώ η διδασκαλία ικανοποιούσε ακριβώς τις ανάγκες των μαθητών (Κορδάκη, 2000). Χρέος του δασκάλου ήταν να ετοιμάζει κατάλληλες δραστηριότητες προσαρμοσμένες στις ανάγκες των μαθητών του με σαφείς μαθησιακούς στόχους και ανάλογη ενθάρρυνση προς τους μαθητές με σκοπό να πετύχουν τους στόχους (Laguador, 2014). Οι μαθητές ενθαρρύνονταν στην ανάπτυξη και άσκηση δεξιοτήτων, στην οικοδόμηση εμπιστοσύνης, στη λήψη αποφάσεων, στην επικοινωνία και στη διαχείριση συγκρούσεων (Li & Lam, 2013).

Υλικοτεχνική προετοιμασία

Στη φάση αυτή προσδιορίστηκε ο τεχνολογικός εξοπλισμός ο οποίος χρησιμοποιήθηκε Internet, Video camera, Smart board, Computer, Microphone, Printer, Projector.

Η εφαρμογή Skype παρείχε, δωρεάν, απομακρυσμένη σύνδεση με ήχο και εικόνα.

Μερικά από τα διαδικτυακά εργαλεία, μέσω των οποίων παρήχθησαν τα συνεργατικά προϊόντα που παρουσιάζονται παρακάτω είναι τα ακόλουθα: Padlet, Limnu, Awaapp, Buncee, Movie Maker, Kizoa, Animoto, Youblisher, Emaze, Tricider, Answergarden, Flippingbook, Sumopaint, Postermymwall, Power Point, Youtube, Pixiz, Pizap, Picasa, Photocollage, Photoeditor, Docs google, MeetingWords, Multimedia, κ.α.

Μέσα κοινωνικής δικτύωσης - facebook και εργαλεία e-twinning φάνηκαν ιδιαίτερα χρήσιμα στην επικοινωνία και συνεργασία ανάμεσα στους εκπαιδευτικούς.

Υλοποίηση

1^ο στάδιο

Με την έναρξη του 1^{ου} σταδίου υλοποίησης του έργου σκοπός ήταν η γνωριμία των μαθητών των απομακρυσμένων σχολείων και η εισαγωγή στο θέμα μέσα από ειδικά σχεδιασμένες δραστηριότητες. Πριν από την τηλεδιάσκεψη μαθητές και εκπαιδευτικοί είχαν δουλέψει στις τάξεις τους με σκοπό να προετοιμάσουν τις παρουσιάσεις τους.

Τα νήπια αναζήτησαν πληροφορίες σχετικά με τον τόπο τους, το σχολείο τους και την τάξη τους σε ηλεκτρονικές και έντυπες πηγές. Ύστερα από εργασία σε ομάδες επέλεξαν τις απαραίτητες πληροφορίες και εικόνες ώστε να προετοιμάσουν την παρουσίασή τους. Μετά από συζήτηση και συνεργασία τόσο ανάμεσα στα μέλη της κάθε ομάδας όσο μεταξύ των ομάδων υπήρξαν αλλαγές, προσθήκες και βελτιώσεις στις παρουσιάσεις τους.

Εικόνα 1,2,3: Φωτογραφικά στιγμιότυπα από την περίοδο γνωριμίας των μαθητών μέσω τηλεδιασκέψεων.

2^ο Στάδιο

Κατά το 2^ο στάδιο κύριος σκοπός του έργου ήταν η συνεργατική διερεύνηση του θέματος με κατάλληλα σχεδιασμένες δραστηριότητες οι οποίες είχαν ως στόχο την εμπλοκή των μαθητών σε αυθεντικές καταστάσεις μάθησης, μέσα από διαδικασίες έρευνας και ανακάλυψης. Οι νηπιαγωγοί παρείχαν την κατάλληλη υποστήριξη και ενθάρρυνση υποβοηθώντας τα νήπια στη μαθησιακή τους πορεία. Μερικά από τα συνεργατικά προϊόντα που δημιουργήθηκαν στο στάδιο αυτό ήταν τα ακόλουθα:

Συνεργατικό βιβλίο συναισθημάτων. Κατά τη δημιουργία του βιβλίου αυτού τα παιδιά όλων των συνεργαζόμενων τάξεων ζωγράφισαν με συνεργατικό εργαλείο ζωγραφικής (www.awwapp.com) ποικίλα συναισθήματα κατονομάζοντάς τα. Τα έργα αυτά παρουσιάστηκαν σε μορφή e-book.

Συνεργατική ιστορία με θέμα τα συναισθήματα αλλάζουν. Οι μαθητές του κάθε σχολείου με αφορμή τις Απόκριες δημιούργησαν την ιστορία ενός κλόουν. Ο κλόουν

επισκέπτεται όλα τα σχολεία και κάθε φορά που βρισκόταν σε ένα σχολείο είχε διαφορετικό συναίσθημα για κάποιο λόγο. Τα παιδιά εντόπιζαν το λόγο αυτό και ο κλόουν συνέχιζε το ταξίδι του σε άλλο σχολείο. Η ιστορία αυτή με την ολοκλήρωσή της εκδόθηκε σε e-book με το διαδικτυακό εργαλείο youblisher.

Γιορτάζοντας συνεργαζόμενα τις Απόκριες τα νήπια κατασκεύασαν συνεργατική αφίσα με τις δραστηριότητές τους. Τα παιδιά της κάθε τάξης παρουσίασαν τις κατασκευές τους σε μια κοινή πολυμεσική αφίσα.

Δημιουργία συνεργατικού video ενάντια στο σχολικό εκφοβισμό. Τα παιδιά κατασκεύασαν τις αφίσες τους στέλνοντας τα δικά τους μηνύματα ενάντια στο σχολικό εκφοβισμό και έπειτα με επιλογή της μουσικής επένδυσης τις παρουσίασαν σε ένα video.

Δημιουργία συνεργατικών αφισών διαχείρισης του θυμού, του φόβου και της αναμνησίας. Οι μαθητές της κάθε τάξης πρότειναν έναν διαφορετικό τρόπο διαχείρισης αυτών των συναισθημάτων κι έπειτα τον αποτύπωσαν στην αντίστοιχη αφίσα. Έτσι δημιουργήθηκε μια αφίσα για κάθε συναίσθημα στην οποία οι μαθητές της κάθε τάξης πρότειναν κι ένα τρόπο διαχείρισή του.

Προετοιμασίες για το Πάσχα. Τα παιδιά συμμετείχαν σε πασχαλινές δραστηριότητες τις οποίες μοιράστηκαν με τα συνεργαζόμενα σχολεία αφού τις ανέβασαν σε ένα κοινό τοίχο (padlet).

Ακολούθησε ο εορτασμός της Πρωτομαγιάς με τη δημιουργία του συνεργατικού στεφανιού των συναισθημάτων. Κάθε τάξη ζωγράφισε ένα λουλούδι προσδίδοντάς του το συναίσθημα που επιθυμούσε κι έπειτα όλα τα λουλούδια τοποθετήθηκαν κυκλικά ώστε να αποτελέσουν ένα κοινό – συνεργατικό στεφάνι για την Πρωτομαγιά. Τα νήπια δημιούργησαν πολυμεσική συνεργατική αφίσα εκφράζοντας τα συναισθήματά τους για τη γιορτή της μητέρας. Κάθε σχολείο ανέβασε τη δική του αφίσα σε πολυμεσική εφαρμογή ώστε να δημιουργηθεί από κοινού το συνεργατικό προϊόν.

Σε επόμενη φάση τα νήπια δημιούργησαν συνεργατική εικονική έκθεση ζωγραφικής. Τα σχολεία χωρίστηκαν σε διασχολικές ομάδες και ζωγράφισαν συνεργατικά ποικίλα συναισθήματα με όποιο τρόπο οι μικροί μαθητές επιθυμούσαν κάθε φορά. Έπειτα, τα έργα αυτά συγκεντρώθηκαν και εκτέθηκαν on line με το διαδικτυακό εργαλείο class tools.

Τέλος, τα νήπια δημιούργησαν αναμνηστικό συνεργατικό άλμπουμ με φωτογραφίες που τα ίδια επέλεξαν από τη συμμετοχή τους στο έργο. Το άλμπουμ δημιουργήθηκε με το διαδικτυακό συνεργατικό εργαλείο emaze.

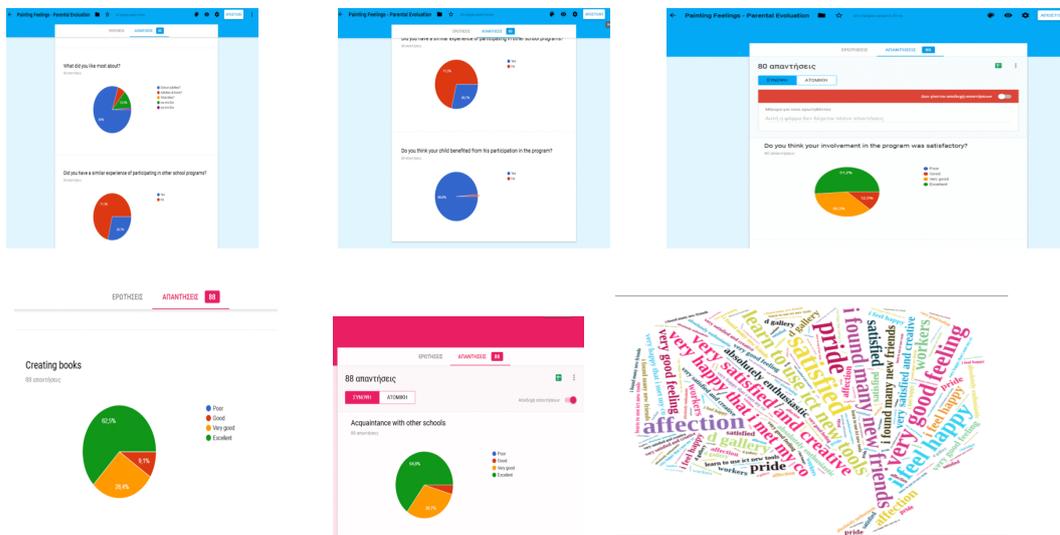

Εικόνες 4,5,6,7,8,9,10,11,12: Φωτογραφικά στιγμιότυπα από την παραγωγή ενδεικτικών συνεργατικών προϊόντων (λογότυπο του έργου, αφίσες διαχείρισης συναισθημάτων, έκθεση ζωγραφικής, Πρωτομαγιάτικο στεφάνι)

3ο στάδιο

Στο τρίτο και τελευταίο στάδιο του έργου ακολούθησε η αξιολόγηση του έργου, με ηλεκτρονικά ερωτηματολόγια, από τους μαθητές, όλων των σχολείων που συμμετείχαν, τους εκπαιδευτικούς και τους γονείς. Τα ποσοστά έδειξαν ότι οι μικροί μαθητές ενθουσιαστήκαν από την εμπλοκή τους στο έργο. Οι γονείς δήλωσαν ότι ήταν περήφανοι που το παιδί τους συμμετείχε σε μια τέτοια δράση πιστεύοντας ότι τα οφέλη που αποκόμισε ήταν πολλά. Όμως θα ήθελαν ενεργότερη εμπλοκή οι ίδιοι κατά τη διάρκεια του έργου. Οι εκπαιδευτικοί θεώρησαν ότι το συγκεκριμένο έργο τους πρόσφερε πολλές επαγγελματικές εμπειρίες και άνοιξε νέους ορίζοντες στην επαγγελματική τους πορεία. Όμως δεν έλειψαν και οι δυσκολίες. Παράγοντες όπως το άγχος να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους, η πίεση χρόνου, αλλά και η απουσία ανάλογης εμπειρίας στο παρελθόν αποτέλεσαν εμπόδια τα οποία κλήθηκαν να άρουν.

Εικόνες 13,14,15,16,17,18: Φωτογραφικά στιγμιότυπα από τα συμπληρωμένα ηλεκτρονικά ερωτηματολόγια που χορηγήθηκαν σε μαθητές και γονείς. Σύννεφο λέξεων με τα συναισθήματα των εκπαιδευτικών.

Διάχυση αποτελεσμάτων - Αποτελέσματα

Η πρακτική εφαρμογή απέδειξε πως τα μικρά παιδιά είναι πρόθυμα να εμπλακούν σε καινοτόμες διδακτικές προσεγγίσεις και είναι σε θέση να πετύχουν σημαντικά μαθησιακά αποτελέσματα. Απαραίτητη όμως προϋπόθεση για το σκοπό αυτό είναι η κατάλληλη επιλογή από τους εκπαιδευτικούς δραστηριοτήτων. Τα λογισμικά τα οποία χρησιμοποιούνται είναι ανάγκη να είναι κατάλληλα για την ηλικία και τα ενδιαφέροντα των μικρών μαθητών και να προάγουν τη συνεργατική μάθηση.

Εικόνες 19,20: Φωτογραφικά στιγμιότυπα της παρουσίασης του έργου, από μαθητές και εκπαιδευτικούς, στην τοπική κοινωνία.

Συμπεράσματα

Η προηγούμενη διδακτική προσέγγιση είναι αποτέλεσμα συμπληρωματικής σχολικής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης είναι δυνατό να αποτελέσει ένα παράδειγμα καλής πρακτικής το οποίο μπορεί να αξιοποιηθεί στην εκπαιδευτική διαδικασία. Οι μαθητές ωφελήθηκαν από την κοινωνική αλληλεπίδραση με τους συμμαθητές τους, ανέπτυξαν την κριτική τους σκέψη, τις δεξιότητες συνεργασίας και επικοινωνίας με το περιβάλλον τους. Οι εκπαιδευτικοί εφάρμοσαν μια καινοτόμο διδακτική προσέγγιση, η οποία τους πρόσφερε πλούσιες εμπειρίες τόσο σε επαγγελματικό όσο και σε προσωπικό επίπεδο. Είχαν την ευχέρεια να εισάγουν στην τάξη τους μια καινοτομία και να αναπτύξουν στους μαθητές τους δεξιότητες συνεργατικής μάθησης. Ξεπερνώντας τα κλειστά «τείχη» των σχολείων τους ήρθαν σε επαφή με νέες πολιτιστικές ταυτότητες και τις αποδέχτηκαν με σεβασμό.

Βιβλιογραφία

- Αναστασιάδης, Π. (2014). Η έρευνα για την ΕΞΑΕ με τη χρήση των ΤΠΕ (e-learning) στο Ελληνικό Τυπικό Εκπαιδευτικό Σύστημα. Ανασκόπηση και προοπτικές για την Πρωτοβάθμια, Δευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. *Ανοικτή Εκπαίδευση / Open Education*, (10)1, 5-31
- Βασάλα, Π. (2005). Εξ αποστάσεως Σχολική εκπαίδευση. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.), *Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση: Παιδαγωγικές και Τεχνολογικές Εφαρμογές* (σελ. 53-80). Πάτρα: Ε.Α.Π.
- Brauner, C.B., & Stephens. C.B. (2006). Estimating the prevalence of early childhood serious emotional/behavioral disorder: Challenges and recommendations. *Public Health Reports*, Volume 121, pp. 303-310.
- Darling – Churchill, K.E., & Lippman, L.(2016). Early childhood social and emotional development: Advancing the field of measurement. *Journal of Applied Developmental Psychology*, Volume 45, pp. 1-7.
- Κορδάκη, Μ. (2000). Η διδακτική της πληροφορικής. Ανακτήθηκε από το δικτυακό τόπο: <http://de.teikav.edu.gr/dinfo/pdf/chapter4.pdf>
- Κουρμούση, Ν. & Κούτρας, Β. (2011). *Βήματα για τη Ζωή*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, σσ. 45-47.
- Languador, G. M. (2014). Cooperative learning approach in an outcomes – based environment. *International Journal of Social Sciences, Arts and Humanities*, Volume 2, Issue 2, pp. 46 – 55.
- Li, M. P., & Lam, B.H. (2013). *Cooperative Learning*. Ανακτήθηκε από το διαδικτυακό τόπο: www.ied.edu.hk/aclass/